

פנים אל מול פנים: מפגש של זהויות עצמי

ד"ר לירון און

לתת, אבל תוך גבולות. להשתייך, אבל לשמור על מרחק ביקורתי, או אולי אפילו על ריחוק? אותה התבוננות ממרחק שמור הצופנת בתוכה כמיהה להיטמע ופחד להיבלע.

אני זוכר במעומעם את האמפי הפנימי בכניסה לתיכון שבו למדתי, חלל ריבועי משוקע בן שלוש מדרגות בליבו של הבניין. המבנה הזה, בעיצובים שונים, פוקד אותי מדי פעם בחלומות. תמיד באפרוריות מבהיקה ומשמימה של גרמי מדרגות במפעלי חינוך. אני זוכר משהו מן התחושה של הכניסה למבנה והמחשבה התורנית היומיומית - כיצד לחצות את האמפי הקטן עם התלמידים היושבים על גרמי המדרגות? האם פשוט להתעלם, להמשיך ללכת בדרך הארוכה אך הבטוחה יחסית לאורך המסדרונות התוחמים את צלעותיו ואז להתחבר לגרם המדרגות העולה לכיתות בקומות הגבוהות? או שמא לאזור ביטחון ומידה לא מבוטלת של אדישות לכאורה ופשוט לחצות אותו ממש במרכזו כדי לקצר את הדרך ואולי להוכיח משהו לעצמי ולעולם? פשוט לרדת שלוש מדרגות ולחצות את החצר הפנימית הקטנה ממש כהולך רגל ברחוב סואן ולהתעלם (לכאורה להתעלם) מן התלמידים היושבים על המדרגות בחבורות או בזוגות ואולי צופים ובוחנים כל אחד שעובר לפנייהם בזירה?

דילמה כל כך התברורתית ועם זאת כל כך אקטואלית גם היום לגבי נטילת מקום ושליכות. עד כמה אני רוצה שיראו אותי? עד כמה אני חרד שיראו לי? ומה אני מוכן להקריב למען זה? ולמען זה? שנים ספורות חלפו, ורצה הגורל והמזל הטוב ואני שוב פוקד את כותלי בית הספר התיכון, אבל לא אותו התיכון ולא באותו מעמד - הפעם יש לי שריון. שריון מבהיק בצבע חקי עם שרוך חום ודרגות תפורות על הכתף. אני חייל מדרך נוער! החשש והמבוכה מן ההתקהלות מרובת ההורמונים נמהלים כבר באיזו מין תחושת כוח וגאוה והכרת ערך, המלווה אותי מאז ועד היום כאשר אני מרצה בפני סטודנטים. מצאתי לי, מסתבר, מקצוע לחיים - ואני אפילו לא בחרתי בזאת בזמנו! אבל לפעמים, בזוויות של חדרי הלב, המבוכה, החשש והדחייה של הגיל הזה עוד מתגנבים למרות השריון שהלך והתעבה עם השנים, והם מבצבצים דווקא מן המקומות הבלתי צפויים. אני יושב עם שני בני המתבגרים ואומר משהו, כנראה - משהו לא

אם אתה רק מרגיל עצמך לרעיון כמו גלגלי השיניים המסתנכרנים זה עם זה בשעון אנלוגי, אני חש בעת האחרונה כי הולך ומתקרב המועד לסנכרון, והפעם, סנכרון בין הזמנים, בין הדורות, בין מי שהייתי למי שילדי עתידים להיות. בני הבכור המסיים י"ב ומתגייס בקרוב, אבי הקשיש שהולך ונסוג לעבר הדמנציה, ובתוכם - ספק מאמר ספק שיתוף המוני, שנועד לחבר את תחנות הזמן למסלול, לתואי, שיש בו אבני דרך שנחצבו מן האישי שלי, אבל אולי יזמנו לכל קורא וקוראת מפגש עם המשעול הייחודי להם, עם נקודות החיבור והסנכרון המצויות בשעון הגדול של חייהם. מחוגי השעון מזמנים לי כרגע מפגש בין-דורי עם הפסיכולוג, עם האב, עם הבן ועם המתבגר שבתוכי. ואני קופץ קפיצה של אמונה ומתחיל לכתוב.

הכול התחיל בשיפוץ. יצירת חדר לבני הבכור, רגע טרם גיוסו לצבא אנו מאפשרים לו הלכה למעשה "לצאת מן הבית", אך להישאר בתחומו. ותוך כדי האיסוף, המיון והזריקה של החפצים המצויים בחדר ילדותו ושל חפצים המצויים בחלל שעתיד להיות חדרו המחודש, אני נתקל בעצמי - פיסות עיתון שערכתי בימי בית הספר, תמונות מחזור מהיסודי ומהתיכון, ניירות ישנים, תצלומי סטילס ועוד גוללות נוסטלגיה שכאלו - מרירות מתוקות. ומנוע החיפוש הגדול של הזיכרון, גולל את רשת האסוציאציות של שורות החיפוש - מן העבר להווה וממנו לעתיד וחוזר חלילה. תמונות של ילדי המתבגרים, אהבת נעורי, אז ואשתי היום, זיכרונות מן התיכון. כל שורה היא עולם שלם, כל תמונה, כל מילה מהדהדת, היא "אובייקט מעבר" שנותר לי מן הגיל ההוא, גיל נעורי. אני תוהה איזה קישור לעבר אפתח? במה ארשה לעצמי לשתף ולמה? מה נותר בי מאז המפעם בהורה שאני היום? מה מאפשר לי את עבודתי רבת השנים כפסיכולוג עם מתבגרים?

בהדרגה, מתוך התחקות אחר שביל הזיכרונות, מתבהרת ההכרה כי כבר אז בגיל ההתבגרות, ואולי עוד קודם לכן, יש משהו מבצבץ המשותף גם לנער הצעיר וגם לפסיכולוג המבוגר - לא רק צד הפסיכולוג שבי, המוכר לי מילדותי, אלא אולי דווקא אותה עמדה מוכרת של הפסיכולוג החינוכי, אותה רגל בפנים - רגל בחוץ, שכולנו אוחזים בה בעבודתנו עם מערכות. אותה **שאיפה**

ד"ר לירון און, נשוי ואב לארבעה, הוא פסיכולוג חינוכי מומחה, מרצה במכללה האקדמית לחינוך גורדון בחיפה ובתוכנית לפסיכולוגיה חינוכית במכללה האקדמית עמק יזרעאל, ומנחה בקורס הכשרה להדרכה ליועצות חינוכיות באוניברסיטת חיפה. עומד בראש התמחות הנחיית עמיתים באקדמיה בבית הספר ללימודי התמחות מקצועית במכון מופ"ת בתל אביב. רכז הדרכה של הפסיכולוגים החינוכיים ביחידה לאקלים מטיב" בשפ" ובעל קליניקה פרטית בזיכרון יעקב. לפניית: onnliron@gmail.com

שוב מביט בהם - קצת בתוך וקצת מחוץ, ואיני מכיר ואיני זוכר את שמותיהם. ומאז בכל פעם שאני מטיף למורים על חשיבות הקשר האישי וההיכרות עם כל תלמיד אני נזכר באותה תקופה ושותק! כי מה אפשר לומר? אידיאלים לחוד ומציאות לחוד.

אבל הייתה גם כיתה שהכרתי היטב. במהלך שנתיים לימדתי בתיכון בפריקט של נוער עולה בסיכון. בסך הכול 15 חברה, ואת שמותיהם כן זכרתי והכרתי את סיפוריהם האישיים וביילתי איתם שעות ארוכות כמה ימים בשבוע. אבל ברגע אחד גיליתי כי תהום פעורה ביני לבינם וזה היה רגע נורא ואיום במיוחד. בוקר יום א', חמישה בנובמבר 1995. לאחר אותה מוצאי שבת מקוללת ואחרי שהמורה לתנ"ך פתח את הבוקר באספה ספונטנית של תלמידים בחצר והקריא את הפסוקים מספר בראשית ל"ד המתארים את מות הנביא משה. ואחרי הדברים הללו, מלווה בתסריט האימה על מלחמת אזרחים העתידה לפרוץ במולדתי, אני נכנס לכיתה עם העיתונים ומנסה להסביר "לנוער הסיכון העולה" שלי מדוע מדינה שלמה מזועזעת מרצח ראש ממשלה. והם - הם לא מזדעזעים בכלל, ואולי אפילו מתריסים באדישות כמה דברים שכבר מחקתי מזיכרוני. איני זוכר בבהירות את הרגעים הללו, שותף בכך לאמנזיה הציבורית, אבל אני זוכר, כי עשיתי כל מאמץ שלא לכעוס, ושלא לזלזל, ושלא לנתק את עצמי מרוב כעס. לא בטוח שהצלחתי, לא בטוח שאפשר היה בכלל, אבל עד היום הזה אני חש את התסכול הזה מול מה שדימיתי כחומת האטימות של המתבגרים הללו, שכה עמלתי למענם, והם ברגע אחד - מחקו את כל שאני מאמין בו, ולכמה רגעים הייתי "עולה חדש" בכיתה של "עולים חדשים" - חשתי מנותק בעל כורחי. כאילו אפשרו לי להביט מבעד למראה ההפוכה, זו שרק בני נוער יכולים לשים נגד עינינו בחדות בלתי אמצעית שכזאת.

היום בדיעבד אני יכול להוציא עוד מתוק מן העז ההוא ולחשוב על הכוח האדיר שיש למתבגרים ביכולת הניתוק שלהם. כוח שפעפע בעוז גם אלינו, כהורים ב"עידן המסכים". דומני כי נוכח כל מערך העומס, הלחץ והדרישות, כל אחד מאיתנו אימץ לו את היכולת - או שמא את הרשות - ההתבגרותית המופלאה להיות ולא להיות, להיות נוכח פיזית ללא נוכחות נפשית, להיות בנייתוק ובנתק מן החוויה. אבל כל נשכח, כי זכות ההמצאה של יכולת זו היא של המתבגר, ואין דבר קשה יותר, מטריף יותר, מעורר כעס, תסכול וחוסר אונים, ועל אחת כמה וכמה להורים, מאשר להיות בחלל אחד עם מתבגר, אשר באופן עמוק ביותר לא חולק עימך אלא את תחושת אי-היותו, ובכך עוטה עליך בעל כורחך מין גלימת היעלמות. דבר אליו, נסה לתקשר, נסה לצעוק! אבל משהו במבט הזגוגי לעיתים, המזלזל לעיתים, מבהיר היטב כי הוא כבר לא רואה אותך.

אבל אל מול זה, אולי גם לי יש חומות והן פשוט מוסתרות היטב? האם אני מעז לפגוש מתבגרים באמת? האם כל התפקידים

מתאים, משהו מדור אחר או מתוך הבנה לא מותאמת, ופתאום - מין צחוק שכזה, מין לגלוג נעורים ציני, ובבת אחת אני נשאב מן המקום המוגן והבטוח של האבהות וחוזר להיות המתבגר ההוא - זה שנדמה לו כי תפסו אותו לרגע עירום וללא הגנות, זה ש"שקוף לראות" עד כמה הוא מתאמץ להיות שייך, אפילו שהוא לא מתאים, זה שהוא לא באמת בפנים ולא באמת בחוץ... זה הנראה מוקף עשייה ומקובל, אבל בעצם מרגיש בודד... כל כך הרבה סתירות באדם אחד, כאילו כל הרגשות המנוגדים הללו רק המתינו לשעת כושר שבה יוכלו לצאת מן המחשכים ולתבוע את מקומם - היי, אל תשכח מאין באת ולאן אתה הולך!

ואז... לפעמים בקליניקה אני פוגש מישהו כמוני...

אבל מעניין הרבה יותר לפגוש את המתבגר שהייתי רוצה להיות... משהו בסקס אפיל של גיל ההתבגרות נמהל אז בחדר - מתבגר חסון, מלא ביטחון עצמי, יודע כיצד להתנהל ומה לומר ומתי. חיך ממיס ומעין שובבות בעיניים - כזה שנדמה שלא אכפת לו כלום והוא יפלט את דרכו החברתית בחיים ללא שום קושי. מסיבות, חברים, סטוצים, סמים קלים - כל מיני תעוזות ומשובות נעורים שלא היו לי וגם לא יהיו... יש גם כאלה, אבל למרבה האכזבה - הם הגיעו לטיפול! ושנים של ניסיון לימדו אותי שהקסם של התאהבות הנעורים שוכך ובמקומו גם בקסומים מכולם נופלת לה שלהבת, ומבעד לכל הנרקסיזם שובה הלב מתגלים לא מעט כתמי אבק, שריטות והשתקפויות של טראומות דהיות המוסתרות היטב. כמה נורא עבורו! כמה נורא עבורי! כמה מתעתע הגיל הזה... וכשאני סוגר לעת ערב את דלת הקליניקה ונכנס הביתה, אני שב ומביט במבט שונה בשני הגבראים הצעירים, שהם בניי הבוגרים, הפושטים מתוך תיאבון נעורים בריא על המקרר, ומהרהר תוך חרדה קלה, כי ייתכן שגם מתחת לחזותם השאננה, שנדמית לי כה שונה משלי כבן נוער, מסתתרים סדקים שטרם ידעתי לזהות? ייתכן שגם משהו בקסם הממשי שהם מקרינים הוא למראית עין? במעט מאמץ אני הודף מחשבה זאת מראשי, מחייך ומביט בתדהמה בכמויות האוכל הנעלמות במהירות אל תוך פיהם.

ושבו אני מבקש לחזור למעלה מעשרים שנה לאחור. סיימתי את הצבא, התחלתי ללמוד באקדמיה, אבל לא הרבה השתנה - אני ממשיך ללמד באותו תיכון שבו שירתי כמדריך נוער. למעשה, מבחינת גילי ומראי, אני רוצה להאמין כי אני נראה כמו אחד התלמידים המעבירים מדי יום כרטיס בשער, אבל שוב יש לי שריון, והפעם הוא לא מדי הזית, אלא "מדי המורה"! וכמורה אני מלמד כיתות של שלושים ושלושים וחמישה ואפילו שלושים ושבעה תלמידים, אשר הגיעו לארץ לפני שנים ספורות וכבר נדרשים ללמוד לשון עברית או ספרות עברית. ואני עובר כך מכיתה לכיתה - ארבעה וחמישה שיעורים מדי יום, שלושה ימים בשבוע - ומלמד מאות תלמידים, ופרט ל"בניקים מכיתת המב"ר שאני פוגש פעמיים בשבוע, כל שאר החברה מלהגים ביניהם ברוסית שוטפת, ואני

כלל... ואני חש לעיתים לכוד בקו האש שבין התפקידים השונים. אני הופך להיות ההורה שאינו מקשיב, ההורה המאכזב, ההורה הפוגע... אבל אני מתקומם! זה כלל לא אני וזו לא הייתה כלל כוונתי... התכוונתי רק "להיות אני", רק לעזור לך...

וברגע זה, כאשר אני מעלה את הדברים הללו על הכתב, מתבהרת לי עוד תובנה ומסתכרן לו עוד גלגל שיניים בחריקה צורמת במיוחד. אני מתחקה אחר האופן שבו אני מתמודד עם מחלת אבי. המחלה המעכלת, השומטת ממנו בהדרגה את זהותו, מתעתעת בזיכרונו ולמעשה מפוררת את אישיותו, ואז אני מבין... נדמה לי, כי דרך החוויה המטלטלת הזו אני מסוגל להעניק איכות שונה למפגש עם בני. אני חווה כיצד נשמט ערכן של תובנות הניתנות לך "מן החוץ", "מן המוכן" - אבחונים רפואיים, ממצאי בדיקות, המלצות מחברים וקרובים מלאי רוח טובה ואפילו המלצות טיפוליות של רופאים - כל אלו, אני חש כבנו של אבי וכאביו של בני, מקנים לך ידיעה קלושה בלבד של הדבר עצמו, ועל אף ש"הדבר עצמו" עדיין סמוי ונסתר ממני, ברור לי שהדרך להגיע אליו אינה בקנייה מן המוכן של ה"דבר עצמו" שמבקש להעניק לי הזולת - ויהיה הזולת מיטיב ככל שיהיה. את התבונה האמיתית אני צריך לרכוש דרך גופי ובשרי ומכאובי. אין קיצור דרך פלאי שיקל על כל זה... ופתאום, בכאב רב אני עומד מול העובדה המרה לעיתים: דבר מכל שאעשה או אומר לא יקצר עבור בני את מסלולה של הדרך אל הזהות שלו, אשר אני כה מייחל לקצר עבורו. **הידיעה שלי אינה הידיעה שלו** והוא את תובנותיו יצטרך לכאוב בעצמו...

וגם אני אכאב אותן, כהורה שלו.

ושבו תנועה מטלטלת בזמן אל עבר "ילדיי האחרים", הסטודנטים "שלי".

כאשר אני מלמד אותם כיצד לשוחח עם בני נוער על מיניות, אני מדגיש שוב ושוב את החשיבות שבהקשבה למסר הסמוי בכל שאלה. התוכן לעיתים מהמם, מטלטל, פרובוקטיבי או סתם מצחיק, אבל הסיבה לשאלה תמיד משמעותית, רצינית, ייחודית. קשורה לשאלת השאלות - **עד כמה אני נורמלי? עד כמה אני חריג?** אני אומר להם - תתחברו למתבגר בתוכם, לְקָה הייתם שואלים כזאת שאלה? מה הייתם רוצים לשמוע בתשובה? מה מלבד התוכן היה מאפשר לכם לשאול עוד? לגלות עוד טפח? לבסס אמון? וזו אולי השאלה המשמעותית ביותר שמתבגרים מציבים כל העת מול הוריהם - עד כמה הם חיים בשלום עם מי שהם? יש הורים שמעדיפים להדוף את השאלה בחזרה למתבגר, להכחיש את עצם העיסוק בה, או לעבור מייד להיות "המבוגר האחראי" "היודע-כול" ובביטחון עצמי ניכר. אבל לדעתי, לעיתים קרובות, ההגנת הללו לא יעזרו, שהרי כולנו היינו מתבגרים וכולנו בני אדם ולכן מתקיים בנו מנעד נפשי שבו מפעמות שאלות של זהות ושונות, שייכות וחריגות. ובמנעד זה כל הורה חש, כי ילדיו הם רק מראות המשקפות לו עוד היבט בנורמליות או בחריגות הזהויות

הללו - מורה, פסיכולוג, מרצה - הם עוד חלק בשריון? ומהו מקור המשיכה הבלתי נלאה שלי לגיל הזה?

...ושוב מסתנכרנים גלגלי השיניים - המתבגר שהייתי, המורה שבי, הפסיכולוג החינוכי וההורה. כולם נובעים זה מזה ומשקפים במעין חדר מראות ענק את בבואתי באין ספור השתקפויות... ומה מקומו של ההורה שאני?

אני יושב עם בני לשיחה רצינית, מין שיחת אב ובן. אני רוצה שידבר עימי וגם חרד בה בעת ממה שהוא עומד לספר. יש משהו באמביוולנטיות הזו שמשתק לגמרי, כאשר אתה הורה, אבל אני מוצא אותה דווקא מסקרנת כמטפל, שהרי משחק הניחושים הזה אינו אינסופי, הרי ההיכרות, הזמן, הניסיון המצטבר והחיבור למתבגר שבתוכי מכוונים אותי כמו אבני דרך לאותו סוד נעלם, לאותו מקור מצוקה תוך נפשי. מה שנדמה למתבגר מכוסה היטב יכול להיות חשוף בזכות כיוונו, אבל כאמור, להתבונן בו חושף בה במידה גם את ההתבוננות שלי בעצמי. זהו לאמיתו של דבר גם החשש שלי כמטפל במתבגרים. האם מה שנדמה לי שהצלחתי לכסות ולהסתיר כל השנים הללו מאז גיל ההתבגרות אינו גלוי למטופליי כשם שהם במידה מסוימת גלויים לפניי? האם אכן ניתן להסתיר משהו מן המתבגרים, ואם לא ניתן להסתיר באמת - עד כמה הם היו רוצים לדעת? האם המטופלים שלי חשים שחלק בי זקוק להם, להערכתם, לאהבתם, בדיוק כפי שהם זקוקים לחלקים האבהיים, המגוננים, המווסתים והמטפחים שלי? מה יש בו במבט של המתבגר שהופך כל מבט שלו למבחן, ומנגד, יוצר מין תיקוף מעצים שכזה לנוכחותך? וגם, במידה שהוא נחשף לפניך, מנלה את סודותיו, האם תוכל לעמוד בכך? האם זה עוד מבחן? ומה בעצם הוא רוצה ממך?

... וכאשר אני מבקש לפגוש באחד מבניי, נחבטים בנפשי כל אותם הרהורים. עד כמה הייתי רוצה להקשיב לו ועד כמה הוא היה רוצה להקשיב לי? ואם אקשיב, האם אוכל להגיד לו טפח ולכסות טפחיים? עד כמה לשתף כי ההתלבטויות שלו הן בעצם שלי?

אני יושב מול בני, מקשיב לו, ובמקביל שוצפות המחשבות, הולמות השאלות בראשי - מה להגיד? ומתי? ומה הוא בעצם רוצה לומר? ומה אוכל לתת לו? את עצמי? את ניסיוני או רק את ליבי ואוזני? האם הוא משתף או מנהל שיח? האם הוא עושה זאת מבחינת רע הכרחי של "שיחת אב-בן" שכזו, או שהוא פונה אליי מעבר לתפקיד ההורי, כאדם משמעותי? עם איזה היבט בי הוא מעוניין להיפגש והאם אני מוכן להיענות למשאלתו ולהשהות את כלל ההיבטים האחרים המבקשים ביטוי? כיצד אוכל לעזור לו אם אני חש מוגבל להביא רק את אותם החלקים בי שהוא מתיר לי להביא? לפתע אני מבין כי אין בכוחי להעניק לו את העזרה המהותית לתפיסתי, הוא לא זקוק לי כ"אני", הוא זקוק לי רק כבעל התפקיד ההורי, המאשר את מי שהוא... אבל באופן פרדוקסלי מאשר את מי שאני בעיניו. מה שנדמה לי כפנייה לדיאלוג בין בוגרים אינו כזה

לבין התסכול העז והמכאוב הנלווים לידיעה שאני יודע רק לכאורה. כך, שכאשר אנו עובדים עם מתבגרים, כאילו כולנו "אנשים בורחים מבשורה".

עוד למדתי כי לפגוש מתבגרים פירושו גם לפגוש את החלק המתאווה, הנרקסיסטי, הכולליכול, המשתוקק, האגואיסטי, הבלתי מתחשבן שבתוכי, ובה בעת לפגוש את היפוכו המלא, את החלק הקטן, חסר היכולת, הדחוי, המגעיל, הבלתי מווסת. וגם אל מול החלקים הללו יכול עולם המבוגרים להגיב בתגובה ובהיפוכה. ברצון לקרבה ומשיכה למתבגר ומנגד בחשש מדחייה שלו ומתחושת דחייה כלפיו.

ודבר שלישי ואחרון הוא שפגישה עם מתבגרים מזמנת בנו פגישה עם תנועה מתמדת, ובהקשר זה היא תמיד קוסמת ובה בעת מעוררת חרדה גם עבורנו כהורים. עבודה עם מתבגרים דורשת מצב של דריכות תמידית. רואים זאת היטב בכניסה לכיתות בתיכונים, אולם נראה שהדריכות הזו גובה גם מחירים. אני מתרשם, כי התנועה שמייצרים מתבגרים היא כה גדולה וכה רבת תדרים, עד שהמערכות אינן מסוגלות להכילה. הדריכות התמידית מתישה, הספק מכרסם והכלת הניגודים דורשת משאבים כה רבים, עד כי המערכת חייבת לחלק את התנועה למנות קטנות ולהחלישה. במובן מסוים נראה כי גם המתבגר עצמו מסוגל לפגוש את עצמו רק במינונים מדודים אלו, לו רק הייתה בידיו הבחירה. אבל, וכאן טמון פרדוקס נוסף, אי-אפשר לזייף את התנועה הזו ולעיתים קרובות הניסיון להיות ולהתנהג כמו מתבגר מתוך החלטה שלא לקבע את עצמו, שלא לזנוח את התנועה התמידית הזו בתוכך, מייצרת עבור מתבגרים דווקא סוג של בוז או חרדה. הם מזהים את הזיוף שבו כולם נעשים למתבגרים באמצעות תזזיתיות, ניתוק וחיבור חסרי משמעות. זה מביך, כאב וכפסיכולוג, להבין בדיעבד למראה תגובת ילדיך, שלרגע ביקשת באמת ובתמים לעשות את הבלתי אפשרי, ולחזור לגיל ההתבגרות אחרי שכבר נושלת ממנו.

ולסיכום, גם אני קפצתי בפניכם הקוראים קפיצה קטנה של אמון והפקדתי בידיכם כמה מרגעי ההתבגרות שלי, ההורות שלי והילדות שלי, מתוך ניסיון לשהות במבוכה. שיתפתי במחשבות כמוסות יותר ופחות מחיי וניסיוני מתוך תקווה התבגרותית המבקשת "שיראו לי" רק את מה שהייתי מוכן להראות, אבל מבינה היטב כי בעצם ראיתם הרבה יותר ממה שביקשתי לחשוף, או אולי לא ראיתם דבר זולת עצמכם. וגם אני, לצד החשש, מסיים בתקווה, ומקווה שעם כל הפחד מחשיפה והפחד מן המבוכה והחשש המוכר כהורה למתבגרים שלא "לחפור", הצלחתי בכל זאת לעורר תקווה שעל אף כל הפחדים ניתן גם לצאת ולפגוש את ההורה שבתוכנו, ועימו לצאת ולפגוש גם ילדים אחרים, מתבגרים אחרים, הורים אחרים. ככלות הכול, אם לא הייתי מאמין בכך ונימשך לכך, לא הייתי ממשיך ועושה זאת כל יום, מדי יום ביומו.

שלו כהורה וכאדם. וכולם מאפשרים לו לשוב ולבחון את האמון הבסיסי בעצמו, במשפחתו, ביציבות העולם שבנה לעצמו. ואולי כאן עליי לסיים את השיטוט החופשי במרחבי מנוע החיפוש שלי, במקום שבו ויניקוט סימן את ההתחלה, **בנקודת האמון.** הנקודה הארכימדית הזאת שעימה אנו יוצאים לעולם הרבה לפני שהתבגרנו, ואותה אנו פוגשים שוב ושוב במהלך חיינו וביתר שאת בגיל ההתבגרות. ואולי הריחוק שאני מפגין לעיתים הוא ההגנה האישית שלי מפני בגידה באמון, ואולי הסיבה לכל המשיכה לקשר ושיתוף היא ההכרה האישית שלי שבלי אמון שום דבר לא יצמח, שאמון וקרבה הם מקור כל הטוב שייצרתי ועוד אייצר בחיי. האם זו תמציתה של כל הדרמה של ההתבגרות? הדרמה שקמה לתחייה בכל עבודה טיפולית וחינוכית עם מתבגרים, הדרמה שכל הורה חווה בכל רגע שהוא מאפשר לעצמו להיות עם חוויית ההורות שלו, אותה הסתירה המפורסמת בין תקווה לפחד, זו המצריכה, בלשונו של הפילוסוף סרן קירקגור, "קפיצה של אמונה", ואולי שם בקפיצה הזו שעימה התחלתי את דבריי טמונה כל הייחודיות של גיל ההתבגרות. ההכרח לקפוץ אל הבלתי נודע של ההורמונים המשנים את הגוף עד בלי די, של המיניות המסחררת את הגוף והמחשבה, של ההכרה כי יש בכוחי לבחור וההכרה המקבילה, שכל בחירה שלא אעשה כרוכה גם בסכנה עמוקה של אכזבה ואובדן אמון. ובבסיס כל אלו - האם אני מבין לפתע שבעצם אני לבד בעולם ובכוחי לעצב את גורלי לטוב ולרע?

אז מה למדתי מן הגיחה הזאת בין הזמנים? מה ניתן ללמוד מהתנועה אחורה, קדימה והצידה על גיל ההתבגרות? ראשית לכול, אני למד שיש בעבודה עם מתבגרים בכלל ובהורות למתבגרים בפרט כניסה **למרחב הגדול של הספק.** כל עמדה, ברורה ככל שתהיה, מסתירה גם את הספק שממנו נוצרה. כל שלמות יכולה ללמד גם על מה שחסר וגם על מה שעוד צריך להתווסף. לצד זאת גם ספקות יכולים להיות מוצא לוודאויות אותנטיות שהמתבגר מבכר להשהות או מפחד להודות בהן. **הדברים אינם כפי שהם נראים!**

ונדמה לי שככל שאנו מתקרבים יותר לצורך בעשייה או בהנעה לפעולה, העובדה הזו, שדבר אינו כפי שהוא נראה, שדבר אינו "פשוט" בעבודה עם המתבגר, יוצרת בלבול גדול. מה שניתן להכלה מסוימת בחדר הטיפול, נהפך למעורר תסכול ואפילו למכעים עבור המורה בכיתה ולמטלטל ומפרק עבור ההורה. דומה שהספק של המתבגר מדבק, והדרך של ההורה להתגונן כנגד כך היא לעיתים להדוף כליל את הנכונות להיפגש עם הספק, לעיתים לחפות עליו באמירות בוגרות, יודעות ומוחלטות, ולעיתים דווקא להידבק בו ולהפגין בבלבול עז, חוסר ודאות ואף ייאוש מצמית. אם כך, לפגוש מתבגרים הוא פעמים רבות לפגוש את **הספקות הפנימיים שבתוכי, את הפערים הללו בין מה שנדמה לי שאני יודע**